

С. В. Васильєв

ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС УКРАЇНИ

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

«Видавництво
«Центр учбової літератури»
Київ – 2013

УДК 347.9(477)(075.8)

ББК 67.410(4Укр)я73

В 19

Рецензенти:

Кройтор В. А. – завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін Навчально-наукового інституту права та масових комунікацій Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, професор;

Тертишніков В. І. – професор кафедри цивільного процесу Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», кандидат юридичних наук, професор.

Васильєв С. В. Цивільний процес України [текст] : навчальний посібник /
В 19 С. В. Васильєв – К. : «Центр учбової літератури», 2013. – 344 с.

ISBN 978-617-673-185-6

Навчальний посібник складено у відповідності з програмою навчальної дисципліни «Цивільний процес» для юридичних вищих навчальних закладів і факультетів. У ньому знайшли висвітлення всі інститути цивільного процесуального права України, які становлять його систему.

Посібник розрахований на студентів вищих навчальних закладів для підготовки до заліків та іспитів з цивільного процесу.

УДК 347.9(477)(075.8)

ББК 57.410(4Укр)я73

ISBN 978-617-673-185-6

© Васильєв С. В., 2013.
© «Видавництво «Центр учбової літератури», 2013.

ЗМІСТ

Глава 1. Загальні положення цивільного процесуального права	8
1. Судова влада і правосуддя в цивільних справах	8
2. Поняття правосуддя в цивільних справах	9
3. Поняття цивільного процесу та його структура	11
4. Цивільне процесуальне право як галузь права	13
5. Предмет і система науки цивільного процесуального права	15
Глава 2. Джерела цивільного процесуального права України	16
1. Поняття та види джерел цивільного процесуального права	16
2. Застосування Європейської конвенції про захист прав та основоположних свобод	17
3. Значення практики Європейського суду з прав людини для цивільного судочинства	19
4. Значення рішень Конституційного Суду щодо офіційного тлумачення норм цивільного процесуального права	20
5. Постанови Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ з питань цивільного процесу	23
6. Загальновизнані принципи й норми міжнародного права та їх застосування судом	24
Глава 3. Принципи цивільного процесуального права	26
1. Поняття та система принципів цивільного процесуального права	26
2. Принципи верховенства права	28
3. Принцип законності в цивільному процесі	31
4. Гласність та відкритість судового розгляду	32
5. Принцип усності та безпосередності в цивільному процесі	34
6. Принцип диспозитивності в цивільному процесі	35
7. Принцип змагальності в цивільному процесі	36
8. Принцип рівноправності сторін в цивільному процесі	37
Глава 4. Цивільні процесуальні правовідносини	39
1. Поняття та ознаки цивільних процесуальних правовідносин	39
2. Підстави виникнення цивільних процесуальних правовідносин	40
Глава 5. Суд як суб'єкт цивільного процесу	42
1. Система судів цивільної юрисдикції	42
2. Склад суду. Підстави для відводу суддів	43
3. Апарат суду. Відвід працівника апарату суду	44

Глава 6. Учасники цивільного процесу.	48
1. Особи, які беруть участь у справі. Їх процесуальні права та обов'язки	48
2. Поняття сторін у цивільному процесі. Права та обов'язки сторін	49
3. Співучасть у цивільному процесі: поняття та види. Процесуальні права та обов'язки співучасників	53
4. Неналежний відповідач та порядок його заміни.	56
5. Процесуальне правонаступництво	58
6. Треті особи в цивільному процесі: поняття, підстави участі, види	60
7. Участь у цивільному процесі, органів та осіб, яким законом надано право захищати права та свободи інших осіб	66
10. Судове представництво: поняття, ознаки та види	71
11. Особи, які сприяють здійсненню правосуддя	79
Глава 7. Цивільна юрисдикція і підсудність цивільних справ.	84
1. Цивільна юрисдикція та її види	84
2. Види провадження цивільного судочинства	86
3. Інстанційна система цивільних судів та їх функціональна компетенція	89
4. Поняття та види підсудності	90
5. Порядок передачі справи до іншого суду	93
Глава 8. Процесуальні строки.	95
1. Поняття, значення та види цивільних процесуальних строків	95
2. Обчислення, зупинення, поновлення і продовження процесуальних строків.	97
Глава 9. Судові витрати	100
1. Поняття та види судових витрат	100
2. Судовий збір.	101
3. Витрати, пов'язані із розглядом справи.	102
4. Розподіл судових витрат	104
Глава 10. Цивільна процесуальна відповідальність	106
1. Поняття, передумови і призначення цивільної процесуальної відповідальності	106
2. Заходи процесуального примусу	107
Глава 11. Доказування та докази в цивільному процесі	110
1. Поняття доказування в цивільному процесі	110
2. Поняття судових доказів. Поняття засобів доказування в цивільному процесі	112
3. Належність доказів і допустимість засобів доказування	114
4. Предмет доказування. Факти, що не потребують доказування.	116
5. Пояснення сторін, третіх осіб та їх представників	121
6. Показання свідків, порядок їх дослідження. Імунітет свідка	123
7. Письмові докази	128
8. Речові докази	131

9. Висновок експерта	134
10. Судові доручення, порядок їх дачі та виконання	138
11. Забезпечення доказів. Підстави й порядок забезпечення доказів	140
12. Оцінка судових доказів	142
13. Розгляд заяви про фальшивість доказів	143
Глава 12. Позов.	145
1. Поняття позову та його елементи	145
2. Види позовів.	146
3. Право на пред'явлення позову	150
Глава 13. Позовне провадження	153
1. Пред'явлення позову. Відкриття провадження по справі	153
2. Позовна заява, її реквізити. Об'єднання й роз'єднання кількох позовних вимог.	155
3. Залишення позовної заяви без руху, повернення заяви	158
4. Підстави для відмови у прийнятті заяви. Правові наслідки відмови судом у прийнятті заяви	160
5. Відмова від позову, визнання позову. Мирова угода	161
6. Матеріально-правові й процесуальні наслідки порушення цивільної справи	165
7. Провадження у справі до судового розгляду. Попереднє судове засідання.	165
8. Призначення справи до судового розгляду. Судові виклики й повідомлення	169
9. Поняття і значення судового розгляду	172
10. Судове засідання. Порядок судового засідання	174
11. Підготовча частина судового засідання	176
12. Розгляд справи по суті як частина судового засідання	178
13. Судові дебати	181
14. Порядок прийняття і проголошення судового рішення	183
15. Фіксування цивільного процесу	185
16. Зауваження щодо технічного запису судового засідання, журналу судового засідання та їх розгляд	187
17. Підстави й наслідки відкладення розгляду справи	188
18. Підстави й наслідки зупинення провадження у справі	189
19. Підстави й наслідки закриття провадження у справі.	191
20. Підстави й наслідки залишення заяви без розгляду.	192
21. Поняття й види судових рішень	193
22. Вимоги, яким повинно відповідати судове рішення	195
23. Зміст судового рішення як процесуального документа	198
24. Засоби усунення недоліків рішення судом, який його ухвалив	201
25. Законна сила судового рішення. Об'єктивні та суб'єктивні межі законної сили судового рішення	204
26. Види ухвал суду першої інстанції	207
27. Загальна характеристика заочного розгляду справи	209
28. Порядок заочного розгляду справи	211
29. Перегляд та оскарження заочного рішення	212

Глава 14. Наказне провадження	215
1. Поняття та характерні риси наказного провадження.	215
2. Розгляд справ у порядку наказного провадження.	218
3. Судовий наказ.	221
Глава 15. Окреме провадження	223
1. Загальна характеристика окремого провадження в цивільному судочинстві	224
2. Розгляд судом справ про обмеження цивільної дієздатності, визнання фізичної особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи.	225
3. Розгляд судом справ про надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності	228
4. Розгляд судом справ про визнання фізичної особи безвісно відсутньою або оголошення її померлою	229
5. Розгляд судом справ про усиновлення	232
6. Розгляд судом справ про встановлення фактів, що мають юридичне значення	235
7. Розгляд судом справ про відновлення прав на втрачені цінні папери на пред'явника та векселі	238
8. Розгляд судом справ про передачу безхазяйної нерухомої речі в комунальну власність	241
9. Розгляд судом справ про визнання спадщини відумерлою	242
10. Розгляд заяви про надання особі психіатричної допомоги у примусовому порядку	243
11. Розгляд судом справ про обов'язкову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу	245
12. Розгляд судом справ про розкриття банками інформації, яка містить банківську таємницю, щодо юридичних та фізичних осіб	247
Глава 16. Провадження з перегляду судових рішень	250
1. Апеляційне провадження	250
2. Касаційне провадження	262
3. Перегляд судових рішень Верховним Судом України	271
4. Перегляду у зв'язку з нововиявленими обставинами судових рішень, ухвал і постанов суду, що набрали законної сили	278
Глава 17. Виконавче провадження	284
1. Загальна характеристика виконавчого провадження, як частини судового розгляду	284
2. Учасники виконавчого провадження, їх права та обов'язки	285
3. Органи примусового виконання судових постанов.	288
4. Порядок і умови здійснення виконавчого провадження	290
5. Поворот виконання судових рішень	294
6. Судовий контроль за виконанням судових рішень	296
7. Провадження у справах про видачу виконавчих листів на примусове виконання рішень третейських судів	297

Глава 18. Міжнародний цивільний процес	301
1. Цивільні процесуальні права іноземних осіб	301
2. Виконання судових доручень іноземних судів і звернення судів України з дорученнями до іноземних судів	302
3. Визнання та виконання рішень іноземних судів в Україні.	305
4. Провадження у справах за участю іноземних осіб	311
Глава 19. Нотаріат і нотаріальний процес	314
1. Поняття нотаріату	314
2. Види нотаріальних дій	317
3. Органи і службові особи, які вчиняють нотаріальні дії та їх компетенція	318
4. Загальні правила вчинення нотаріальних дій	320
5. Міжнародний обіг нотаріальних актів.	323
Глава 20. Альтернативні форми розгляду цивільних справ	326
1. Поняття, правовий статус і види третейського суду	326
2. Міжнародний комерційний арбітраж	329
3. Поняття медіації. Види та принципи медіаційної процедури.	331
СЛОВНИК ОСНОВНИХ ПОНЯТЬ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА	334